



**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, MDCCXVIII

Casus VII. Argumentum. Beneficiatus incedens publicè, & palàm absque habitu, & tonsura, an privari, & removeri possit per Episcopum à Beneficio Patronali, & hoc impetrari in Dataria Apostolica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72203)

ut privari, & amoveri possit à suo beneficio tria requiruntur, nimirum causa rationabilis; quòd hæc sit manifesta, & quod privato fiat in iudicio, seu juris ordine servato; ad *Text. in cap. conquerente de restit. spoliat.*, ibique *Fagnan. nu. 2.* & in *cap. dilectus de rescript. n. 20. Gonzal. in cap. ex tua de Cleric. non resid. num. 4.*, & *5. Garz. de benef. par. 3. cap. 2. num. 145. Bellet. disquisit. Cleric. par. 2. S. 34. num. 17. Rot. decis. 279. nu. 13. par. 16. & dec. 253. num. 16. par. 19. recent.* In casu præsentis, quamvis adsit causa rationabilis, & manifesta privandi, & removendi Cappellanum à præfata Cappellania; eo quia iste ex propria culpa excommunicatus non adimplevit onera Cappellaniæ per octo menses, ob quòd inadimplementum Testator imposuit pœnam privationis ejusdem Cappellaniæ; & sic justè potuerit ab Episcopo removeri à dicta Cappellania, ut resolutum fuit in simili casu à Sac. Congregatione Concilii in *N. 10. Martii 1635. Lib. Decret. 15. pag. 168.*; Tamen quia Episcopus privavit, & amovit Cappellanum à sæpèdicta Cappellania absque prævia citatione ad dicendum causam quare non debebat privari secundum formam à Testatore præscriptam, & juris ordine non servato; hujusmodi amotio, & privatio est nulla, & sustineri non potest; juxta aliam resolutionem ejusdem Sac. Congregationis in *Imolen. Residentiæ 17. Novembris 1691.* ubi nulla declarata fuit privatio Cappellaniæ ob non servatum juris ordinem, nec præmissis debitis citationibus ad cogendum Cappellanum, ad adimplendum onus Cappellaniæ annexum, etiam si propter non adimpletam à Cappellano Testatoris mentem fuisset valida.

Cæterum si Testator ob non adimplementum onerum Beneficii non imposuisset pœnam privationis; non posset Beneficiatus per Episcopum privari, & removeri à beneficio, sed solum deberet adstringi ad adimplementum. Et si recusaret adimplere posset privari prævia causæ cognitione, & iudicio *Lar. de Annivers. & Cappell. lib. 2. cap. 8. num. 36.* Et si Patronus pro adimplemento onerum ex. gr. pro celebratione Missarum, quas Beneficiatus in præteritum neglexerat, erogaverit eleemosynam, deberet idem beneficiatus

condemnari ad hujus refectionem. *Rot. in Barbinonen. Beneficiorum 30. Junii 1704. S. Non minus coram Omaña.*

ARGUMENTUM.

Beneficiatus incedens publicè, & palàm, absque habitu, & tonsura, an privari, & removeri possit per Episcopum à Beneficio patronali, & hoc impetrari in Dataria Apostolica.

SUMMARIUM.

- 1 Beneficiatus non incedens cum habitu, & tonsura de jure communi non est ipso jure privatus beneficio, sed requiritur trina monitio; secus post Constitutionem Sixti V., & num. 2. & quare vide num. 3.
- 4 Beneficiatus non incedens cum habitu, & tonsura vigore Constitutionis Sixtinæ removeri potest beneficio patronali, & hoc ab alio impetrari. Sed limita ut num. 5. & 6.
- 5 Constitutio Sixtina in Hispaniis non est usu communiter recepta.
- 6 Ante sententiam declaratoriam super abjectione, & desertione habitus, & tonsuræ, Beneficiatus removeri non potest à Beneficio, nec hoc validè impetrari, & num. 8. limita, ut num. 7.
- 9 Ut Beneficiatus non incedens cum habitu, & tonsura vigore dictæ Constitutionis removeri possit à beneficio, & hoc impetrari, quæ requirantur? Vide ibi.
- 10 Constitutio Sixtina non comprehendit beneficia de jure patronatus laicorum.

CASUS VII.

Quidam in Hispaniis quadraginta ab hinc annis obtinuit simplex beneficium Ecclesiasticum de jure patronatus laicali in Parochiali Ecclesia loci A. & cum ad titulum ejusdem Beneficii ordinari non valuisset ab Ordinario ratione illitteraturæ, seu propter ejus ignorantiam, propriis status Clericalis oblitus derelictis Clericorum habitibus, signis, & armis, quæ sunt lacrimæ, & orationes; laicorum vestibus publicè se induit, & arma rusticorum impugnavit, terram quotidie effodiendo, ac arando ad instar laici; Hinc Ordinarius illum privavit, & amovit à dicto beneficio; & hoc impetratum fuit à quodam Clerico in Dataria Apo-

Apostolica tamquam vacans vigore *Constitutionis Sixtinae*. Quæritur an tam remotio; quam hujusmodi impetratio sustineatur.

1 Et videtur dicendum remotionem Beneficiati à dicto beneficio, ac hujus impetrationem sustineri. Licet enim de jure communi Beneficiatus non amittat ipso jure, & ipso facto beneficium Ecclesiasticum, si publicè, & continuè, & sinè necessitate, incedat absque habitu, & tonsura ordini suo congruentibus, & utatur vestibus laicalibus ipsi prohibitis; nec propter hujusmodi continuum, & publicum incessum Beneficiati Beneficium vacet ipso jure, sed requiratur trina monitio, vel una pro tribus juxta *Clementinam 2. de vit. & honestat. Cleric.*, ibique *Imol. Vitalin. S. Presenti num. 2.* innovatam, & ampliatam à Concilio Tridentino *cap. 6. sess. 14. de reform.*

2 Tamen hodie vigore *Constitutionis Sixti V. la 92. incipien. Cum Sacrosanctam S. 3.* de qua *Bullar. nov. tom. 2.* Si Beneficiatus palàm, & publicè, continuo, & absque necessitate vestibus laicalibus utatur, & non deferat tonsuram, & habitum Clericalem remanet ipso jure, & ipso facto absque ulla monitione, citatione, & Judicis decreto privatus beneficio, & removeri potest ab illo, & hoc dicitur vacare, & est S. Sedi Apostolicæ reservatum ibi -- *Alioquin ipsos, & ipsorum quemlibet, qui quoad gestandum habitum Clericalem supradictum &c. nunc, & in posterum perpetuis futuris temporibus cum effectu non obdixerint, præter alias pœnas contra eos inflictas etiam quibuscumque Dignitatibus, administrationibus, Officiis, Canonicatibus, & Præbendis, ac Beneficiis etiam simplicibus, & præstimonis per eorum quemlibet in titulum, vel alias pro tempore obtentis &c. harum serie, ex certa nostra scientia &c. privamus, ac sinè ulla monitione, citatione, Judicis decreto, aut ministerio, ipso facto privatos declaramus; ac tam Beneficia ipsa per privationem hujusmodi vacare, & liberè aliis conferri posse &c. Et beneficia se pro tempore vacantia, collationi, provisioni, & dispositioni Nostræ, & Rom. Pontificis pro tempore perpetuò reservamus -- & tradunt Garz. de benef. par. 7. cap. 1. num. 18. Fagnan. in cap. si quis de foro compet. num. 24. Gonzal. super Regul. 8. Pars II.*

Cancell. gloss. 15. num. 56. Ventrigl. in prax. par. 2. annot. 7. num. 29. Gratian. discept. forens. 440. num. 1. Bellett. disquisit. Cleric. par. 1. de Disciplin. Cleric. S. 16. nu. 13. & de favor. Cler. person. S. 8. num. 7. Tondut. quest. benef. par. 2. cap. 5. S. 5. num. 18. Barbof. de offic. & potest. Episcopi par. 2. alleg. 9. num. 12. & part. 3. alleg. 57. num. 57. & ad Concil. cap. 6. sess. 14. de reform. n. 4. Rot. decis. 158. num. 16. par. 1. recent. & in Barchinonen. Beneficiorum 30. Junii 1704. S. Indubitanus coram Omani.

3 Et quidem optima ratione, quia cum Ecclesia non judicet de occultis, sed de his tantum, quæ extrinsecus apparent; Beneficiatus abjiciens, & deserens continuè, palàm, & publicè, & absque necessitate habitus Clericales, & assumens vestes ipsi clericali statui adverfantes censetur habere Beneficium pro derelicto juxta *Gloss. in cap. qualiter de Cleric. non residen. verb. quadriennium, & in cap. fin. eodem tit. verb. redierint*, ac proinde justè, & rationabiliter punitur à Sixto Quinto pœna privationis ejusdem beneficii ipso jure, & ipso facto incurren.

4 Cum igitur vigore hujus *Constitutionis Sixtinae* beneficium possessum à præfato beneficiato vacet ipso jure, & ipso facto; eo quia ipse non incescit cum habitu, & tonsura; immo proprii status, & officii immemor ad instar laici se gessit terram arando, & effodiendo. Ab eo potuit per Episcopum removeri, & ab alio illud validè impetrari, & hujusmodi impetratio sustineri posse videtur. *Garz. de benef. rar. 11. cap. 10. num. 23. ibi -- Cum quis est privatus beneficio ipso jure etiam in pœnam, statim nulla expectata sententia, nec citato possessore potest conferri, & impetrari, præsentatio, vel electio fieri -- Ros. de execut. Litter. Apostolic. par. 1. cap. 6. num. 220. Rot. dec. 69. num. 8. par. 12. recent. & dec. 728. num. 1. par. 3. divers.*

5 Sed re maturè perpensa censeo in his circumstantiis præfatam remotionem, ac respectivè impetrationem beneficii non sustineri motus ex duplici fundamento. Primum est, quia *Constitutio Sixtina* dum disponit cum pœna privationis ipso jure beneficii; hoc respectu, & parte non est usu communiter recepta in Hispaniis, ut testatur *Garz. de Benef. par. 7. cap. 1. n. 23. ibi -- Et forsitan non est usu recepta dicta*

Constitutio saltè quoad hoc, ut non desertentes prædictum habitum Clericalem maxime tonsuram sint ipso facto privati beneficiis -- quem referunt *Salgad. de supplic. ad Sanctiss. par. 1. cap. 2. num. 137. vers. item constitutionem*, *Barbos. ad Concil. sess. 14. de reform. cap. 6. num. 4. in fn. Capon. discept. 238. num. 30. & 34. tom. 4. de Marin. cap. 56. lib. 1. num. 7.* qui non usus Constitutionis excusat pro evitanda pœna privationis ibi imposita. *Lotter. de re benef. lib. 3. quæst. 25. nu. 42. Rot. decis. 356. n. 9. par. 1. rec.*

6 Secundum est; quia non præcessit sententia Ordinarii declaratoria super contraventione, seu super publica, continua, & non necessaria abjectione, & desertione tonsuræ, & habitus Clericalis per dictum Beneficiatum commissa; Licet enim ad incurrendam pœnam privationis beneficii ipso jure, & ipso facto incurrant ab aliqua Lege, Canone, aut Constitutione Apostolica imposita, necessaria non sit sententia Judicis condemnatoria super pœna, cum hæc pronuntiatio respectu pœnæ profluat à Lege; requiritur tamen priusquam pœna ipsa possit executioni demandari sententia declaratoria Judicis super contraventione, seu super desertione habitus, pro qua pœna privationis beneficii ipso jure lata est; non ut incurratur pœna; hæc enim est jam incurfa, sed ut possit exigi ad *Text. in cap. cum secundum §. Confiscationis de hæret. in 6. Fagnan. in cap. si quis de foro competen. nu. 25. Ros. de execut. Litter. Apostolic. par. 1. cap. 6. num. 24. Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 18. num. 24. & seqq. Bellett. disquisit. Cleric. par. 1. de disciplin. Cleric. §. 17. num. 8. & par. 2. de pœnis Cleric. §. 54. num. 15. Ventrigl. in prax. par. 2. annot. 7. num. 30. Capon. discept. 238. num. 30. tom. 4. Gratian. discept. forens. 440. num. 2.* Nisi hujusmodi desertio, seu abjectio habitus Clericalis sit notoria, & hæc notorietas innotescat Judici; Siquidem si est notoria, & notorietas innotescit Judici, sufficit ut Beneficiato assignetur terminus ad excusandam abjectionem habitus, & tonsuræ, ut mox eo elapso ad exactionem pœnæ procedatur. *Falin. in cap. Rodulphus num. 37. de rescript. & plenè Lotter. de re benef. lib. 3. quæst. 18. num. 32. & seqq.*

8 Nec ante hanc sententiam declarato-

riam super desertione habitus poterat Beneficiatus removeri, & spoliare sua possessione, ac Beneficium impetrari; quia dum pendet discussio, an sit locus privationi Beneficii inductæ ipso jure ob non delationem habitus, & tonsuræ, seu dum pendet discussio super hujusmodi non delatione cum supradictis circumstantiis, & requisitis, Beneficiatus est manutenendus in sua possessione *Lotter. de re benef. lib. 3. quæst. 18. num. 28. Rot. decis. 41. num. 12. & decis. 64. num. 2. par. 2. divers.*

Nullatenus adversantibus auctoritatibus superius relatis §. Cum igitur, docentibus posse impetrari beneficium à Sede Apostolica, quando quis est illo privatus ipso jure etiam in pœnam; quia hoc procedit, & intelligitur post sententiam declaratoriam, ut prosequitur *Garz. de benef. par. 11. cap. 10. num. 24. Rot. decis. 707. post num. 4. par. 3. divers.*

9 Patet igitur ex supradictis, quod ad hoc, ut Ordinarius removere possit Beneficiatum non incedentem cum habitu, & tonsura à beneficio de jure patronatus Laicali; & hoc ab alio impetrari valeat, requiri; quod Constitutio Sixtina quoad hanc pœnam privationis beneficii ipso jure, & ipso facto per beneficiatos vestes Clericales non deferentes incurrant. sit usu recepta in ea Diœcesi, in qua adest beneficium, secundò, quod concludentissimè probetur Beneficiatus non incesse in habitu, & quidem cum omnibus suis circumstantiis, itaut probatio concludat ad abjectionem, & quodammodo ad despectum Ordinis Clericalis, nimirum quod non incesse sit cum habitu, & tonsura palam, & publicè, continuè, & absque necessitate; nam si domi suæ, & sic occulto, aut semel tantum, aut propter infirmitatem, aut ratione itineris, aut alicujus periculi evitandi, aut ratione paupertatis, habitum Clericalem, & tonsuram dimisisset, non incidisset in pœnam Sixtinæ Constitutionis, juxta *Lotter. de re benef. lib. 3. quæst. 26. nu. 95. & seqq. Barbos. de offic. & potest. Episcopi par. 2. alleg. 9. n. 16. & seqq. & in annot. ad Concil. sess. 14. cap. 6. num. 8. & seqq. Bellett. disquisit. Cleric. par. 1. de disciplin. Cleric. §. 16. nu. 14.* Tertio quod Ordinarius præmittat sententiam declaratoriam super hujusmodi desertione, & abjectione habitus Clericalis

calis cum supradictis qualitatibus, & circumstantiis. Quarto, quod accedat consensus Patronorum; quia licet Constitutio Sixtina reservet beneficia vacantia per abjectionem, & desertionem habitus Clericalis, tamen non comprehendit Beneficia de jurepatronatus laicorum, cum hæc non cadant sub generalibus Reservationibus Apostolicis nisi de eis expressè fiat mentio, nè retrahantur Laici à fundatione, constructione, & dotatione Ecclesiarum. *Alexand. conf. 75. in princip. nu. 1. volum. 4. Roch. de Curt. de jurepat. verb. honorificum quest. 24. num. 54. Lambertin. eodem tract. lib. 2. par. 3. quest. 9. art. 22. Gonzal. super regul. 8. gloss. 18. num. 1. & seqq.*

ARGUMENTUM.

Præsentatus, seu nominatus ad Cappellaniam Laicalem, sive legatum pium, debitum Clericis, si contrahat matrimonium, an removeri possit per Patronum à dicta Cappellania, seu legato pio?

SUMMARIUM.

- 1 Beneficiatus contrahens matrimonium privari, & removeri debet à Beneficio; Amplia ut n. 2.
- 3 Cappellania merè Laicalis, seu legati pii sunt capaces etiam fœmina, & pueri, Limita ut n. 8.
- 4 Beneficiatus contrahens matrimonium dicitur habere Beneficium pro derelicto.
- 5 Clericus contrahens matrimonium privari, & removeri debet à Cappellania merè Laicali, seu legato pio. Si hoc ex dispositione Fundatoris debeatur solùm Clericis vitam Religiosam, & Ecclesiasticam ducentibus, & n. 7.
- 6 Uxor post mortem viri contrahens matrimonium privari debet legato à viro ei relicto, donec ipsa vixerit castè, & honestè.
- 6 Pensio uni, ut Clerico assignata per contractum matrimonii, dicitur vacare.

CASUS VIII.

Instituit quidam Testator hæredem universalem proprium filium ea adjecta le-

ge, ut ipse, & ejus descendentes persolverent annuatim scuta 20. Clerico vitam Religiosam, & Ecclesiasticam Sæcularem ducenti, injuncto huic onere orandi Deum pro ipsius Testatoris anima, ac celebrandi, seu celebrare faciendi nonnullas Missas, quolibet anno. Hæres præfatus in hujus dispositionis executionem nominavit ad dictum Legatum Clericum A. qui postea cum contraxerit matrimonium cum unica, & virgine idem hæres privavit, amovit me illum à dicto legato, & alium Clericum ad ipsum nominavit. Quæritur in hoc casu, an poterit amovere præfatum Clericum A. ab hujusmodi legato, & alteri illud conferre.

In qua questione respondendum videtur negativè. Distinguendum est enim inter Beneficium Ecclesiasticum, & Cappellaniam merè Laicalem, seu legatum pium. Licet enim Clericus habens Beneficium Ecclesiasticum, & contrahens matrimonium si sit in minoribus ordinibus constitutus privetur dicto Beneficio, & removeatur ab illo ipso jure, si verò sit in sacris sit privandus, & Patronus possit aliam personam idoneam ad illud præsentare, juxta *Text. in cap. si quis, & cap. cum decorem, & cap. diversis fallacis de Cleric. conjugat. ibi -- Accipimus autem quòd quidam Clerici tuae Diœcesis, qui matrimonium contraxerunt Ecclesiastica Beneficia detinere contendunt, in quorum conversatione cithara cum psalterio malè concordat, cum ergo vir cogitet quomodo placere possit uxori, & ideo minus, quæ Dei sunt valeat cogitare, cum quasi divisus in duo plenam sui non habeat potestatem, ut ei, à quo stipendium recipit, plenius famuletur, mandamus, quatenus hujusmodi Clericus Beneficiis Ecclesiasticis, quæ in tua Diœcesi sunt adepti, prius appellatione remota -- ibique *Abb. nu. 1. Anan. num. 1. idem Abb. in cap. si qui eodem tit. nu. 1., & seqq. Butr. num. 8. Imol. nu. 5., idem Butr. in cap. quod à te nu. 1. ibique Anan. num. 1. Garz. de benef. par. II. cap. 8. num. 1., & seqq. Gonzal. super regul. 8. Cancell. gloss. 15. nu. 43. Carol. Anton. de Luc. ad Gratian. discept. 5. nu. 17. Barbos. de offic. & potest. Episcopi par. 3. alleg. 57. num. 202. Rot. in Leodien. Canoniciatus 2. Julii 1710. S. Ast coram R.P.D. Ansaldo. Quòd procedit etiam**